

Monetarna ekonomija

Likvidnost in finančno posredništvo

Igor Masten

Univerza v Ljubljani - Ekonomska fakulteta

2013

Likvidnost - uvodni pojmi

- V realnosti opažamo, da denar obstaja v gospodarstvih, tudi če je realen donos praviloma nižji od ostalih (finančnih) sredstev.
- Prejšnje poglavje je ponudilo en možen razlog: **premija za tveganje**.
- V tem poglavju je analizirana še druga možnost: **likvidnosti**.
Poglavitna vrednost denarja lahko torej izhaja iz dejstva, da lahko z najnižjimi stroški posreduje menjavo (moramo predpostavljati, da so v splošnem prisotni določeni transakcijski stroški pri menjavi).

Model likvidnosti

- S tem poenostavljenim modelom lahko pojasnimo sledeče realne pojave:
 - Denar in kapital imata pozitivno vrednost.
 - Donos na kapital je večji.
 - Denar kroži hitreje.

Model likvidnosti

- Tri obdoben model:
 - Mladi dobijo založenost y , v preostalih dveh obdobjih nič.
 - $N_t = nN_{t-1}$, $M_t = M$
 - Označba potrošnje: $c_{1,t}$, $c_{2,t+1}$, $c_{3,t+2}$
 - Iz vsake enote dobrine lahko naredimo k_t enot kapitala, vendar v principu ni omejitev glede celotne količine kapitala.
 - Kapital prinaša donos čez dve obdobji: $X > n^2$.
 - Predpostavimo zaenkrat, da je nemogoče opaziti koliko kapitala imajo posamezniki. To pomeni, da je nemogoče uveljaviti oz. zagotoviti vračila posojil. Posledično ne bo nihče posojal. Ob tej predpostavki imamo v obtoku le denar in kapital.

Model likvidnosti

- Kapital služi kot sredstvo zagotavljanja potrošnje v tretjem obdobju življenja.
- Potrošnja v drugem obdobju se lahko zagotovi le prek denarja. Z menjavo kapital v drugem obdobju ni mogoče priti do potrošnih dobrin (kapitalskih imetij ni mogoče opaziti, zato preostali ne morejo določiti vrednosti kapital, ki ga posameznik ima).
- Do potrošnje v tretjem obdobju se lahko pride prek denarnih blagajn, vendar je to neracionalno: $X > n^2 = \frac{v_{t+2}}{v_t}$.

Model likvidnosti

- Vsa ta opažanja bi sledila iz formalne rešitve optimizacijskega problema $\max_{q_t, k_t} U(c_{1,t}, c_{2,t+1}, c_{3,t+2})$ pri omejitvah

$$c_{1,t} + v_t m_t + k_t \leq y$$

$$c_{2,t+1} \leq v_{t+1} m_t$$

$$c_{3,t+2} \leq X k_t$$

oziroma

$$c_{1,t} + \frac{v_t}{v_{t+1}} c_{2,t+1} + \frac{1}{X} c_{3,t+2} \leq y$$

- Torej, zakaj so posamezniki pripravljeni imeti denar, kljub dejstvu, da $X > n^2$? Kapital in denar pač nista popolna substituta. Ker je nemogoče opaziti koliko kapitala imajo ostali, je nemogoče razviti trg kapitala v drugem obdobju življenja. **Kapital je nelikviden.** Denar v takih razmerah predstavlja najbolj donosno sredstvo za prenos kupne moči oz. prvega v drugo obdobje življenja.

Bančništvo

- Predpostavko o odsotnosti informacij o lastništvu kapitala razrahljamo. To odpre možnost obstoja nove oblike likvidnih sredstev - notranji denar, ki ga izdajajo posamezniki.
- Pogoje za obstoj si lahko ponazorimo z enostavnim procesom arbitraže: donosno je zadolžiti se po obrestni meri (izdati dolžniški vrednostni papir) enaki donosnosti denarja n in investirati tako zbrana sredstva v kapital.
 - 1 enota dolga (obveznica, depozit) v $t \rightarrow$ plačilo n v $t + 1$
 - n dolga v $t + 1$ za poplačilo osnovnega \rightarrow vračilo n^2 v $t + 2$
 - v vmesnem obdobju donos na kapital $X > n^2$.
- Iz arbitražnega pogoja tudi sledi, da bo obrestna mera r na depozite/obveznice v ravnovesju enaka \sqrt{X} .

Ekonomski pomen

- Finančno posredništvo vpliva na obseg kapitala in proizvoda v gospodarstvu.
- Ljudje investirajo v kapital posredno prek posrednikov, saj na ta način pridobijo potrošnjo v drugem obdobju.
- Finančni posredniki torej mobilizirajo vse prihranke za kapitalske investicije, vključno s prihranki v obliki denarja. Več kapitala poveča proizvod.